

ПРИЧИНИ ЗА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ И МЕРКИ ЗА СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМА

Пенка Ганова

*„Образователни програми и образователно съдържание“
Министерство на образованието и науката*

Резюме. Преждевременното напускане на училище е значим социален и икономически проблем, който намалява възможностите на личността за реализация в живота и на пазара на труда. Намаляването на дела на преждеременно напусналите училище до нива под 10% е една от целите на стратегията „Европа 2020“, а в приетата наскоро от Министерския съвет Стратегия за намаляване на дела на преждеременно напусналите образователната система се предвижда до 2020 г. чрез реализиране на предвидените мерки делът на отпадналите от училище да спадне до 11%. Делът на учениците, напуснали професионално образование, спрямо общия брой ученици, напуснали гимназиалния етап, е твърде висок. Основното съдържание на тази статия е насочено към идентифициране на причините за преждеременно напускане на училище и на мерките на национално, регионално и училищно равнище, които се предприемат за намаляването му.

Keywords: school leavers, statistics, school, social problems

Ранно напускане на образованието и обучението в страната: дефиниции и статистики

В българската законодателна уредба няма специална дефиниция за ранно напускане на образованието и обучението. Националният статистически институт отчита дела на рано напусналите в групата на лицата на 18 – 24 години. В методология на Института е посочено, че „относителният дял на лицата, рано напуснали образование и обучение, се изчислява на базата на данните от „Наблюдение на работната сила“ и представлява съотношението между лицата на възраст 18 – 24 навършени години, завършили най-много основно образование и неучастващи в образование и обучение през последните 4 седмици, предхождащи наблюдението, и населението на същата възраст“. Последните статистически данни показват, че през 2012 г.:

Рано напуснали образование и обучение лица на възраст 18 – 24 години (%)	
Общо	12.5
Мъже	12.1
Жени	13

Източник: НСИ „Специфични показатели на база наблюдение на работната сила през 2012 г.“

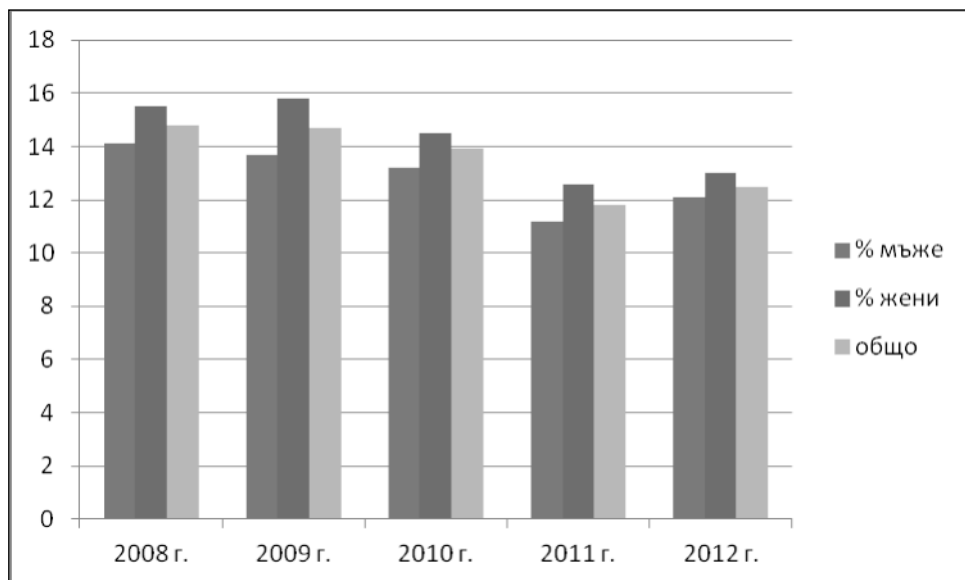
През 2012 г. делът на рано напусналите образование и обучение лица на възраст 18 – 24 години е 12,5% спрямо 12,9%, за ЕС – 27. Тази тенденция е постоянна в последните 5 години с изключение на 2009 г., като темповете, с които в страната ни намалява делът на преждевременно напусналите училище, са значително по-ускорени от средните за ЕС, въз основа на което може да бъде направен изводът, че към 2013 г. има индикации за постигане на **определената в Националната стратегия за учене през целия живот цел за дял от 12%**.

Данните за рано напусналите образование и обучение по райони за планиране показват, че в Югозападния район за планиране устойчиво са налице между 2 и 3,5 пъти по-ниски дялове на преждевременно напуснали образование и обучение спрямо средните за страната, като показателите за периода 2008 – 2011 г. са съизмерими с най-добрите в европейски мащаб.

Относителен дял на рано напусналите образование и обучение (18 – 24 години) по статистически райони в %							
Район на планиране	2005 г.	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011г.
Общо	20,4	17,3	14,9	14,8	14,7	13,9	12,5
Северозападен район	22,8	18,0	17,1	15,4	15,2	17,2	16,8
Северен централен район	22,9	20,9	19,4	19,9	17,5	17,9	16,5
Североизточен район	23,1	20,4	19,5	21,8	20,9	18,7	15,3
Югоизточен район	26,0	25,4	22,7	20,8	22,1	18,5	19,4
Югозападен район	10,7	7,3	6,4	5,0	4,5	4,3	3,6
Южен централен район	27,0	22,9	15,4	16,3	17,9	16,5	15,6

Източник: НСИ, „Наблюдение на работната сила“, 2012 г.

Данните от графиката по-долу показват, че делът на жените (18 – 24 г.), рано напуснали образование и обучение, е по-висок от този на мъжете в последните пет години.

Източник: НСИ <http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=26&a1=735&a2=741&a3=746#cont>

Националният статистически институт не отчита данни за преждевременно напусналите системата на професионалното образование и обучение.

Националният статистически институт (НСИ) отчита само рано напуснали образователната система, като ги ранжира по три критерия: напуснали по собствено желание, напуснали по семейни причини и заминали в чужбина. Напусналите ученици по методиката на НСИ се наблюдават по пол, групи класове (I – IV, V – VIII, IX – XII) и по причини за напускане: продължително боледуващи, непродължили в болнично или оздравително училище; преместили се в друго училище на възраст до 16 г., за които няма потвърждение, че са се записали; напуснали поради нежелание да учат, общо и в това число навършили 16 г.; напуснали поради семейни причини; заминали в чужбина. Напусналите по посочените причини не се считат за отпаднали от образователната система, тъй като те могат да продължат образованието си през следващата учебна година, а ненавършилите 16 години са длъжни да продължат образованието си. Всички учебни образователни институции, които се явяват източници на данните, са включени в статистически регистър, чрез който се контролира пълнотата на обхвата на статистическите изследвания.

Министерство на образованието и науката чрез Центъра за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) провежда ежегодно статистическо наблюдение на напусналите образователната система, за да анализира тенденциите и причините за отпадане на учениците. ЦИОО отчита ученици, прекъснали

обучението си, като ги разделя на ученици, отпаднали, преминали в друга форма на обучение, заминали в чужбина. ЦИОО събира данни за осъществяването на професионално образование и обучение в училищната система.

По данни на ЦИОО най-рисковия период, в който броят на учениците, рано напуснали професионалното образование и обучение, е най-висок, е IX клас. Този резултат се обяснява с факта, че по-голяма част от учениците постъпват в професионалните училища след завършване на VIII клас и през първата година – девети клас, трудно се адаптират към новата за тях учебна среда, лесно се демотивират при срещане на трудности в учебния процес и напускат училище.

Справка за броя на учениците в професионалните училища, професионалните гимназии и професионалните паралелки в СОУ, които са напуснали обучението, спрямо общия им брой по учебни години

клас	учебна 2009/2010 г.			учебна 2010/2011 г.			учебна 2011/2012 г.		
	брой ученици*	брой отпаднали	% отпаднали	брой ученици*	брой отпаднали	% отпаднали	брой ученици*	брой отпаднали	% отпаднали
VIII	10 304	196	1,90	12 543	245	1,95	12 120	264	2,17
IX	36 508	2 415	6,61	34 147	2 528	7,40	35 011	2 497	7,13
X	35 260	1 501	4,26	33 967	1 598	4,70	31 812	1 574	4,96
XI	35 503	976	2,75	34 047	1 003	2,95	32 718	1 128	3,45

Източник: ЦИОО към МОН

* Брой ученици в професионалните гимназии, професионалните училища и професионалните паралелки в средните общообразователни училища.

Не са отчитани резултати за XII клас, тъй като съгласно нормативната уредба в системата на образованието този клас не се повтаря.

В таблицата по-долу прави впечатление, че делът на учениците, напуснали професионално образование, спрямо общия брой ученици в гимназиалната степен е твърде висок. Най-висок процент се наблюдава в IX клас, но не по-малко тревожен е и резултатът в X и XI клас. Много са причините за този феномен, някои от тях се свързват с факта, че след 16-годишна възраст образованието не е задължително. Други откриват, че са направили неудачен избор на професията, която изучават. Част от младите хора се демотивират, тъй като не виждат перспективи за реализация след завършване на професионално образование поради съществуващата висока младежка безработица (за страната 28,7%¹) от младежите на възраст между 15 и 24 години при средно 23% в E-28).

клас	учебна 2009/2010 г.			учебна 2010/2011 г.			учебна 2011/2012 г.		
	общ брой на отпаднали ученици в страната	брой на отпаднали ученици от професионални паралелки	%	общ брой на отпаднали ученици в страната	брой на отпаднали ученици от професионални паралелки	%	общ брой на отпаднали ученици в страната	брой на отпаднали ученици от професионални паралелки	%
VIII	5 302	196	3,70	5 215	245	4,70	5 052	264	5,23
IX	3 549	2 415	68,05	3 585	2 528	70,52	3 565	2 497	70,04
X	2 246	1 501	66,83	2 376	1 598	67,26	2 307	1 574	68,23
XI	1 688	976	57,82	1 627	1 003	61,65	1 828	1 128	61,71

Справка за общия брой на напусналите ученици от гимназиалната степен и за броя на напусналите ученици от професионалните училища, професионалните гимназии и професионалните паралелки в СОУ и процент от общия брой напуснали ученици от гимназиалната степен

Източник: ЦИОО към МОН

Националният статистически институт не събира данни за етнически или социален профил на отпадащите ученици. В същото време редица политики и мерки за превенция на отпадането визират конкретни социални и/или етнически целеви групи. От таблицата по-долу е видно, че в последните три учебни години броят на напусналите ученици е сравнително постоянен. Намалява броят на учениците, напуснали поради нежелание, но се увеличава броят на учениците, които следват родителите в чужбина като икономически имигранти. В последните три години броят на децата, заминали в чужбина с родителите си, е нараснал с 10,55 % видно от таблицата по-долу.

Данни за броя на учениците в гимназиалната степен и броя на напусналите по причини и по учебни години

Учебна година	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Учащи	306925	303375	282512
Напуснали	6035	6134	6016
в това число:			
Поради нежелание	1651	1925	1661
Поради семейни причини	3202	3047	3176
Заминали в чужбина	825	876	912

Източник :НСИ, „Учащи и напуснали по причини и степен на образование“

Националният статистически институт не отчита рано напусналите по професионални направления.

Различни аспекти, които могат да окажат влияние върху решението за оставане или отпадане от професионално образование и обучение

Макар че за всеки рано напуснал професионалното образование и обучение причините са индивидуални, те могат да се обединят в няколко основни групи.

Икономически причини. Икономическата криза от последните години повиши риска от ранно напускане на професионалното образование и обучение. В резултат на финансовите и икономическите затруднения много от учениците в професионално образование са принудени да помагат на семействата си финансово, което води до ранното им напускане на училище.

Безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят много ученици в затруднени условия и съществено повишават риска от отпадане от училище.

Социални причини. Свързват се с родителска незаинтересованост, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, ученици в риск от извършване на противообществени прояви, домашно насилие, незачитане на правото на избор на децата, налагането на строги наказания.

Образователни причини. Обхващат широк кръг проблеми: трудности в усвояването на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението.

Неразвитото добре кариерно ориентиране, неподходящият избор на училище, ниските образователни резултати, натрупване на голям брой отсъствия, влошената дисциплина, насилието и агресията в училище са също сред важните образователни причини за преждевременното напускане на професионалното образование.

Етнокултурни причини. Етнокултурното многообразие в съвременната българска образователна система се изразява в специфичните етнически, религиозни и езикови измерения. Трудностите при ползването на българския език и липсата на пълноценни речево-комуникативни умения у учениците от етническите общности водят до социалната им изолация в училище и също са предпоставка за преждевременното напускане.

Институционални причини. Недостатъчно координираният подход между различните институции и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище, недостатъчно ефективен контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на учениците.

Причини, свързани със здравния статус. При учениците със специални образователни потребности рисковете от преждевременното напускане на училище са свързани с всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование. Все още не се събират данни за учениците със специални образователни потребности, обучаващи се в професионалните училища.

Структурни характеристики на образованието и обучението / ПОО система

В сега действащата образователна структура възможностите за промяна на вида и формата на обучението са силно ограничени. С промяната на нормативната уредба, която е предстояща, се предвижда нова структура на училищното образование – основна образователна степен с два етапа: начален (I – IV клас) и прогимназиален (V – VII клас), и средна степен с два етапа: първи гимназиален етап (VIII – X клас) и втори гимназиален етап (XI и XII клас). Двата етапа в средната степен на образование дават по-добри възможности на младия човек за смяна на избора. Осигуряват се възможности за предуниверситетска подготовка или за тясно профилирано и за професионално образование в последните 2 години.

Пазар на труда и социалната политика, свързани с професионалното образование

При условията на сега действащата образователна структура са създадени възможности за придобиване на професионална квалификация от лица над 16 години, напуснали училищното образование. В последните години се разширява държавният план-прием за придобиване на първа степен на професионална квалификация от ученици, напуснали училище след VI, VII и VIII клас, и възможности за придобиване на образование и/или на II или III степен на професионална квалификация във вечерна и задочна форма на обучение. През учебната 2013/2014 година е утвърден държавен план-прием на 36 паралелки за придобиване на първа степен на професионална квалификация за лица над 16-годишна възраст, от които 12 паралелки във вечерна форма на обучение и 24 – във задочна форма на обучение. Разпределението на паралелките по прием е както следва: 4 паралелки – след завършен VI клас; 19 паралелки – след завършен VII клас, и 13 паралелки – след завършено основно образование.

С оглед на разширяване на достъпа до професионално образование и обучение за възрастни без завършено образование и без придобита професионална квалификация приемът за вечерна и задочна форма на обучение е 235 паралелки, от които 50 паралелки – за вечерна форма, и 185 паралелки – за задочна форма. През предходната учебна 2012/2013 година техният брой е бил 228, т.е. нарастването е с 8 паралелки. Обучението във вечерна и задочна

форма е предимно по професии с втора степен на професионална квалификация в областта на техниката, производството и преработката, строителството, транспорта. Налице е устойчив интерес на лицата, навършили 16 години, без придобита степен на образование и без степен на професионална квалификация, към професионалното образование и професионалното обучение.

Обучението за придобиване на професионална квалификация се осъществява по професии, включени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение. Списъкът се поддържа от Националната агенция за професионално образование и обучение. Списъкът на професиите представлява систематизирана структура (матрица) от наименования на професии и специалности, класифицирани в професионални направления, съобразно областите на образованието по Международната стандартна класификация International Standard Classification of Education ISCED – 97 (чл.8 ал.1 и §1 от Допълнителните разпоредби на ЗПОО) и в съответствие с Класификация на областите на образование и обучение (КОО-2008) на Националния статистически институт. Към настоящия момент включва над 200 професии.

За придобиване на професионална квалификация по професия е необходимо провеждане на обучение и явяване на държавни изпити по теория и практика. На успешно положили тези изпити се издава свидетелство за професионална квалификация. Лица, които притежават такъв документ, могат да упражняват професията. За упражняването на някои професии е необходимо и притежаването на свидетелство за правоспособност.

Индивидуални причини, които могат да повлияят на решението за напускане на ПОО

Някои етнокултурни особености, определящи различно отношение на членовете на семейството към момичето и към момчето, поставят момичетата в неравностойно положение. В тези семейства още от ранна възраст момчетата се учат на различни умения, които им помагат за реализацията им в бъдеще, а момичето остава вкъщи и върши тежка домакинска работа, рано се омъжва и твърде рано ражда деца. Този факт обяснява причината процентът на напусналите училище да е по-голям при девойките, отколкото при младежите.

Проблемът за ранното напускане на образователната система съществува при различните етнически групи в България, но размерите и трудностите за решаването му не са така значими, както при ромската етническа група. Този проблем е особено сериозен в населени места, в които общността остава изолирана в гета и махали. Освен отпадащи ученици там се отглеждат и израстват и такива, които не са обхванати от образователната система и на практика остават напълно неграмотни.

– Мерки за намаляване отпадащите от ПОО

Предприемат се мерки на национално, регионално и институционално равнище.

На национално равнище:

– Разработен е Проект на стратегия за превенция и намаляване на дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система за периода 2013 – 2020 г. Отговорно за стратегията е Министерството на образованието и науката, но тя е разработена с участието на представителите на заинтересованите страни и съгласно Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 година, засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/С 191/01), както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението. Предвидени са политики за превенция на преждевременно напускане на училище, политики за интервенция на преждевременно напусналите училище и политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище.

Основните мерки, предвидени в стратегията, са: осигуряване на позитивна образователна среда – училищен климат, атмосфера на взаимоотношения, управление; повишаване на качеството на образованието като предпоставка за развитие на личността на всяко дете и ученик и предотвратяване на ранно напускане на училище; осигуряване на достъп до образование и повишаване на качеството на образованието за децата и учениците от уязвими етнически общности, достъп до качествено образование за деца и ученици със специални образователни потребности; повишаване на участието и ангажираността на родителите; утвърждаване на индивидуалното и груповото наставничество; кариерно ориентиране и консултиране; развиване на модели за придобиване на професионална квалификация; подкрепа за личностното развитие на децата и учениците; прилагане на системи за ранно предупреждение; развитие на занимания по интереси; подпомагане на ученици, застрашени от ранно напускане на училище по финансови причини; създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на рано напусналите я; изграждане на национална система за валидиране на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и/или самостоятелно учене. Стратегията бе предложена за общонационално обсъждане чрез портала за обществени консултации на Министерски съвет <http://www.strategy.bg/> в началото на септември т.г. Предстоящо е приемането ѝ от Министерския съвет.

– От учебната 2012/2013 година е въведен уеб базиран регистър на движението на децата и учениците, който проследява броя и движението на учениците в общообразователните и в професионалните училища, в училищата по изкуства и култура и в специалните училища. За учениците в този регистър се отразяват процесите на записване, преместване, напускане на образователната система и преминаването в друга форма на обучение. Данните се въвеждат от съответното училище и се отразяват в регистъра в реално време. Достъп до регистъра имат експерти от МОН, РИО на МОН, общинските администрации, както и директорите на училищата. Създаването и усъвършенстването на ре-

гистъра е предпоставка за осъществяването на политики, основани на единна и надеждна система за управление на информацията, свързана с преждевременното напускане на училище, при защита на личните данни.

- Продължаване на национални програми, чрез които се осигуряват условия за достъп до образование на учениците в задължителна училищна възраст, без разлика на етническа принадлежност, пол, произход и вероизповедание и чрез създаване на възможност за всеки да се обучава независимо от своето местоживее и икономическо положение.

Промени в законодателството в областта на средното образование с цел осигуряване на по-добър достъп до образование, повишаване на качеството на образование, насърчаване на ученето през целия живот. Предвидените законодателни промени са насочени към подобряване на обхвата на учениците, създаване на мотивационна среда за постъпване и задържане в училище.

На регионално равнище:

- Чрез предвидените законодателни промени се цели ангажиране на общините да развиват политики за образование, здравеопазване и култура с оглед развитието на икономиката и бизнеса на регионите.

- Планират се и се реализират общински политики в партньорство с училищата на територията на общината за подпомагане на ученици от семейства на безработни и обезверени хора.

- Осигуряват се допълнителни финансови средства от общинския бюджет за повишаване на образователните възможности за ученици, застрашени от отпадане.

- Полагат се усилия за ефективно прилагане на контролните функции на общините върху посещаването на училище от учениците в задължителната училищна възраст.

- Подпомагат се училищата на територията на общината за създаване на възможности за реинтегриране чрез включване в обучение за придобиване на ключови компетентности и професионална квалификация на преждевременно напуснали и отпаднали от образователната система.

На училищно ниво:

- Всяко училище разработва план с конкретни мерки срещу отпадането на ученици, включващ дейности за провеждане на консултации и допълнителни занимания, за занимания по интереси, за интегрирано обучение на деца и ученици със СОП, за повишаване на активността на училищното настоятелство и на ученическия съвет и др.

- Предприемат се мерки и действия за осигуряване на позитивна образователна среда – училищен климат, атмосфера на взаимоотношения, управление.

- Създават се училищни комисии за ранно предупреждение, които идентифицират застрашените от отпадане ученици и според конкретния случай препоръчват отпускане на социална стипендия, на безплатна храна, на дрехи, на карти за пътуване, оказване на подкрепа за участие в извънкласни дейности и други.

– Предприемат се мерки за подобряване на сътрудничеството с дирекция „Социално подпомагане“ към общината по настоящ адрес на ученика.

– Планират се и се реализират дейности за включване на родителите в разработването и изпълнението на практики срещу преждевременното напускане и отпадането на учениците от училище.

Визия

Мерки за намаляване на броя на отпадналите от училищата, в които се осъществява ПОО, и обучение тип чиракуване.

– Осигуряване на надеждно и качествено кариерно ориентиране за учениците

Създаването на условия за информиран избор на образование и професия е предпоставка за успешната житейска и професионална реализация на завършващите ученици. Осигуряването на качествени услуги по кариерно ориентиране, свързани с възможностите за трудова реализация, е насочено към прехода от средно образование към заетост или към висше образование. По проект на Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“ се изпълнява проект „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“. Обучени и сертифицирани са 150 кариерни консултанти, които работят в 28-те центъра за професионално ориентиране, обособени във всеки областен град. По проекта е предвидено обучение по кариерно ориентиране на 466 000 ученици от системата на средното образование.

– **Осигуряване на възможност за организиране на обучение чрез работа (дуално обучение) като форма на партньорство между професионална гимназия и работодател**

След приемане на законодателните промени предстои въвеждането на дуално обучение за младежи над 16 години, рано напуснали образователната система. То съчетава практическо обучение в реална работна среда под ръководството на наставник чрез наемане на работа в предприятие и теоретично обучение в професионална гимназия. Обучението в професионалната гимназия ще се осъществява по прием, заявен от работодателя и утвърден от директора на училището. Провежда се въз основа на договор за ученичество, сключен между обучаем и работодател при условията и по реда на Кодекса на труда. За реализирането му е необходимо да бъдат направени съответните изменения и допълнения в Кодекса на труда и Закона за професионално образование и обучение. Отговорността за обучението чрез работа е разпределена между държавата и бизнеса. Финансирането на теоретичното обучение в професионалното училище се поема от държавата/общината, а практическото обучение – от стопанската организация/предприятието. Обучението е съобразено с изискванията на конкретното производство и на пазара на труда.

Чрез въвеждането на обучение чрез работа (дуално обучение) се очаква да се улесни достъпът до професионално обучение за лица на възраст от 16 – 24

години, рано напуснали и отпаднали от училище, и да се създаде постоянна и действена връзка между професионалното обучение и бизнеса и което е най-важното – ще бъде ефективен инструмент срещу младежката безработица.

Коригиращи (компенсиращи) мерки в рамките на ПОО / отнасящи се до ПОО

В превенцията на отпадането от училище решаващо значение има индивидуалната работа и подкрепата на учениците още по време на обучението им в професионалното училище, като основно се изяснят причините, които пораждат желание за напускане, и се предприемат действия за тяхното отстраняване. Често причините са липсата на самоувереност, разочароването от неуспеха и ниските резултати, разликите в социалния статус на учениците и др. За успешната превенция в професионалните училища от особена важност е дейността на педагогическия съветник в училище, чиято професионална роля е да бъде посредник в отношенията ученик – училищна система.

Предвиждат се законодателни промени, насочени към подобряване на обхвата на учениците, създаване на мотивационна среда за постъпване и задържане в училище в разработвания в настоящия момент Закон за средното образование, който да замени сега действащия Закон за народната просвета. Планира се осигуряването на допълнителни образователни възможности за ученици, застрашени от отпадане.

С изменението и допълнението на Закона за професионално образование и обучение ще се създадат възможности за организиране и провеждане на дуално обучение, за валидиране на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално и/или самостоятелно учене, ще се регламентират нови гъвкави пътеки за създаване на по-добър достъп до професионално обучение за придобиване на професионална квалификация.

Заклучения

Според Евростат през 2011 г. в България, в групата на 15 – 24-годишните, делът на безработните, напуснали училище, без да завършат средно образование, е над 2 пъти по-висок от дела на безработните със средно образование – 49,1% спрямо 23,6%¹⁾. Разликата нараства с нарастването на възрастта и в групата на 25 – 64-годишните тя е почти тройна – 25,5% е делът на безработните при нискообразованите групи спрямо 9% безработица при завършилите средно образование. Безспорна е връзката между липсата на образование, което е резултат от ранното напускане или отпадане от училище, и все по-голямата трудност за младите хора да намерят работа и да започнат активна дейност на трудовия пазар. Ранното отпадане от училище има значителни икономически и социални последици не само върху отделния човек, но и за икономиката и обществото

като цяло. Преждевременното отпадане от училище е основен фактор, допринасящ за безработицата, бедността и социалното изключване.

Намаляването на броя на преждевременно напускащите училище и увеличаването на броя на образованите, висококвалифицирани и новаторски настроени млади хора ще допринесе за икономическия напредък на страната.

БЕЛЕЖКИ

1. По данни на НСИ „Безработни лица и коефициент на безработица на населението за второто тримесечие на 2013 г.” – за лица на 15 – 24 години.
<http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=26&a1=735&a2=736&a3=739#cont>

REASONS FOR EARLY SCHOOL LEAVING AND PROBLEM-SOLVING MEASURES

Abstract. Early school leaving is a significant social and economic problem which reduces opportunities for personal fulfillment in life and the labour market. The reduction of early school leavers' share below 10% is one of the objectives of Strategy “Europe 2020”, and in the recently approved by the Council of Ministers Strategy for prevention and reduction of the share of the drop-outs and early school leavers it is planned until 2020, through implementation of the envisaged measures, the share of the drop-outs to decrease to 11%. The share of students who have discontinued vocational education as compared to the total number of drop-outs from the upper secondary school is too high. The main content of this article is related with identification of the reasons for early school leaving and the measures at national, regional, local and school level, which are being to reduce it.

Penka Ganova

✉ Chief expert in Department „Vocational Education and Training“
Directorate „Educational Programmes and Educational Content“
Ministry of Education and Science
Sofia, Bulgaria
E-mail: p.ganova@mon.bg